

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto I. - Stev. 17

TRST, četrtek 31. maja 1945

Cena 1.— liro

Laži in dejstva

Radio London z dne 29. maja 1945. leta javlja: Posebni dopisnik «Manchester Guardian»-a v Milanu navaja predloge za rešitev problema med Italijo in Jugoslavijo po listu «Avanti» in pravi, da ta list takole končuje:

«Italijani v vsej Julijski Krajini in po obmorskih mestih so brez vsake zaščite, ker so Jugoslavlani zaprli šest od skupno dvajsetih članov Tržaškega osvobodilnega odbora in razorožili 4 tisoč italijanskih partizanov. Jugoslavlani dovajajo v Trst mnogo Slovencev, da bi tako vplivali na rezultat eventualnega plebiscita. Politika slična fašistični politiki iz leta 1922. Večina prebivalstva v Julijski Krajini gladije.»

O odgovor na to vest posebnega dopisnika «Manchester Guardian»-a v Milanu izjavljamo, da ni prvič, da radio London neobjektivno in brez vsake konkretne podlage javlja stvari, ki se niso nikoli zgodile in ki se v takem Trstu, kakor je svobodni in avtonomni Trst, ne morejo zgoditi.

Vest, da so Italijani v vsej Julijski Krajini in po obmorskih mestih brez vsake zaščite, ker naj bi Jugoslavlani zaprli šest od skupno dvajsetih članov Tržaškega odbora, demantirajo sami člani Narodno osvobodilnega odbora za mesto Trst, ki izjavljajo naslednje:

«1. Nikoli nismo imeli v našem osvobodilnem odboru dvajset članov, marveč samo 18 in to v pretežni večini Italijanov.»

2. Ne samo, da noben od teh osebnosti članov ni bil arretiran, temveč je bilo izvoljenih v ta odbor zadnje dni še nadaljnjih deset članov in to samih Italijanov.

To dokazuje, da italijansko ljudstvo ni brez zaščite, temveč da ima v Mestnem osvobodilnem odboru pretežno večino članskih mest.

Ce se pa vest nanaša na neki CLN, ki sedaj iz Benetk vodi imperialistično in šovinistično politiko, tedaj gre morda za ljudi, ki se niso v Trstu nikakor predstavili kot antifašisti in je možno, da je bilo arretiranih šest ljudi, ki so še zadnje dni špekulirali z okupatorjem.»

Kar se tiče navedbe, da so Jugoslavlani razorožili 4000 italijanskih partizanov, priobčujemo izjavo štaba «Divisione d'Assalto Garibaldi-Natisone», ki pravi:

«Poleg naše divizije Garibaldi-Natisone ni bilo in ni druge italijanske partizanske edinice na ozemlju Julijske Krajine. Na izjavo dopisnika v Milanu odločno protestiramo in jo demantiramo s sledečim: Jugoslavlani niso razorožili nobenega našega partizana, temveč so nas opremili s slajmnim orožjem, tako da smo bili povsod kos sovražniku in vsem težavam.»

Sami pa dodajamo, da je bilo res v Trstu razoroženih še mnogo več kakor štiri tisoč vojakov, med temi tudi člani «Guardia Civica», «Brigate nere» itd., ki so bili v službi okupatorja in ki so se hoteli izogniti razorožitvi s tem, da so se v zadnjem trenutku hoteli preoblačiti v partizanske uniforme.

Po vsem tem je popolnoma jasno, da italijansko ljudstvo ni brez zaščite, temveč da ima v svojih Garibaldirnih samo slajmne zaščitnike.

Angleški dopisnik v Milanu ugotavlja dalje, da Jugoslavlani dovajajo v Trst mnogo Slovencev, da bi tako vplivali na rezultat eventualnega plebiscita. Na to laž odgovarja Narodno osvobodilni odbor za mesto Trst takole:

«Jugoslavlani ne dovajajo nikakih Slovencev v Trst, ker to sploh ni potrebno, ker se Tržičani sami prostovoljno in z veliko aktivnostjo udeležujejo vodstva oblasti in vseh drugih mestnih ustanov. Kar pa se tiče mobilizacije, je vsakemu znano, da smo jo izvršili samo v okrajih s slovenskim prebivalstvom (okolica in predmestja Trsta), medtem ko jo v mestu samem nismo izvedli.»

Res je, da se vračajo posamezni Slovenci, ki so — rojeni Tržičani — morali bežati pred fašističnim nasiljem in se v tisočih izseljevatih na vse strani. V tej zvezi pa ni postavljamo vprašanje, zakaj nihče ne govori o najmanj stotisočih Italijanov, ki jih je fašistični režim prignal v te kraje, da bi nasilno spremenil narodnostno razmerje.»

Dopisnik «Manchester Guardian»-a v Milanu pravi še, da večina prebivalstva v Julijski Krajini gladije...

Klevetniška gonja zaradi Trsta

Jalovi argumenti reakcije - Upravičen sum jugoslovanskih narodov

BEOGRAD, 30

«Glas» prinaša članek pod naslovom «Lice i nalije kampanje oko Trsta» v katerem pravi, da so sovražniki naše narodne svobode in sovražniki močne antihitlerjevske koalicije v svoji klevetniški gonji zaradi Trsta vrgli na trg, ki ga nazivajo svoboda tiska, stotine novih strupenih laži in nesramnih žalitev proti našim junaškim narodom, ki so dali v doslej še nikdar zabeleženih prilikah, v katerih se je vršila njihova borba proti skupnemu sovražniku, relativno več žrtev kakor kdorkoli izmed njih, ki jim danes osporavajo sadove s krvjo plačane svobode. Članek opozarja na dva argumenta, s katerima se skuša osporovati pravica naše armade, da obdrži pod svojo kontrolo kraje, katere je osvobodila po težkih borbah.

Prvi argument je ta, da se je v dosedanjih vojnah v primeru menjenja demarkacijskih linij postopalo po načelu mednarodnega prava «rebus sic stantibus». Po tem načelu, obdrže vojske tista področja, na katerih so bile v trenutku kapitulacije skupnega sovražnika, in to vse do mirovne konference.

ki definitivno odloči o spornem področju. Po tem načelu so se vedno reševali spori med zavezniki in težko je pojasniti, zakaj ravno oni, ki so znani po svoji občutljivosti in vprašanih prekršitve mednarodnega prava, poskušajo izigrati to načelo.

Drugi argument naj bi bil ta, da je zaveznikom luka v Trstu potrebna za oskrbovanje njihovih čet v Avstriji in njihova prisotnost na tem področju je nujna zaradi očuvanja njihovih interesov. Zaradi očuvanja pred kom? Ali lahko komu pride na misel, da bi država, ki spada med najdoslednejše borce proti hitlerjevski koaliciji, s čimerkoli motila in ovirala napore zaveznikov, da se končno uresniči pravični cilji te vojne? Tudi ta argument je težko razumeti brez dvoma o pravih namerah onih, ki ga navajajo. Izjave mnogih osebosti v Londonu in Washingtonu o vprašanju Trsta, morje laži in žaljivk razstresenih v svet po uradnih in neuradnih agencijah in po časopisnih zaveznikov, dogodki v Koroški po umiku naših čet — vse to je vzrok za težavni in resni sum jugoslovanskih narodov.

Ameriški list o tržaškem vprašanju

CHICAGO, 30

«Chicago Sun» prinaša uvodnik 28. t. m. pod naslovom «Diplomacija in Trst», ki v njem pravi: Jugoslovanski akciji o priliki umika čet iz Koroške in popuščanja napevosti v Trstu, mora slediti trdna odločnost vseh prizadetih za lojalno zavezniško rešitev vsega tržaškega problema, kakor to ta problem zahteva. In vsak način je treba, da prenehajo vsi jugoslovanski poskusi, ki imajo cilj, da dobe Jugoslavlani mesto v stalno posest s pomočjo enostranske akcije. Do končne rešitve tega vprašanja mora biti nadzorstvo nad Trstom v rokah zavezniškega poveljstva, kar bi bilo sprejemljivo za vse sile. Medtem mora dobiti Jugoslavija dovolj prepriljivega jamstva, da bosta Amerika in Britanija vsestransko razmotrivali njene zahteve, da se ji prizna suverenost v tem mestu. Ne gre za to, da bi Jugoslaviji jamčili, da bo dobila ameriško in britansko podporo za stalno posest Trsta, ampak za to, da se Jugoslavija prepriča, da se nič «ne kuha» v prilog Italije. Bilo bi tudi želeli, da dobi maršal Alexander navodila,

naj se v bodoče izogiba žaljivga izražanja, ki ga je uporabil v napadu na maršala Tita, kamufliranem kot dnevno povelje zavezniškim četam. Po ogromnih žrtvah Jugoslavije in po njenem junaškem doprinosu za zmago presega primerjanje njenega voditelja s Hitlerjem in Mussolinijem dva tedna po zmagi nad Nemčijo vsako možnost sporazumevanja. Problem Trsta stavlja na preizkušnjo zavezniško odločnost, diplomacijo in pravico.

Najmanj pa so mogoče posebne žalitve, ko je položaj tako napev, zaključuje demokratično glasilo Rooseveltove stranke.

Pošteno priznanje

«New York Times» objavlja poročilo svojega posebnega dopisnika iz Trsta Brekera, ki pravi med drugim, da v mestu še nadalje posluje jugoslovanska uprava in da vladata med prebivalstvom popoln mir in red. Breker nadaljuje: «Vedenje jugoslovanskih čet je izredno. Ne bi bilo napačno smatrati, da so vsi prebivalci Trsta popolnoma drugačnega mnenja kot večina v ostalih delih Italije in da

je Narodno osvobodilni odbor za mesto Trst odgovarja gospodu dopisniku takole:

«Resnica je, da prehrana Trsta in našega Primorja ni lahka stvar in tudi ni sijajna, vendar si slovenska narodna vlada prizadeva, da bi se ta položaj izboljšal. Položaj prehrane Trsta in sploh Primorja se je že izboljšal, kar potrjuje dejstvo, da vsaka oseba dobiva dnevno 150 gr belega kruha, ki ga Trst ni videl že štiri leta. V najkrajšem času se bo povečala količina maščobe, medtem ko delavstvo že redno dobiva dodatne obroke hrane, med drugim tudi do pol kilograma kruha. Tržaški osvobodilni odbor je tudi odprl šest velikih ljudskih menz, kjer dobiva kosilo in deloma tudi večerjo deset tisoč ljudi. V najkrajšem času bo odprta sedma menza, ki bo po velikosti prekašala vse dosedanje. Poleg teh menz ima delavstvo še svoje menze v tovarnah. Vsekakor lahko mirno izjavimo, da je vprašanje hrane v Trstu vsaj toliko urejeno, kolikor je urejeno v Italiji ali pa najbrže bolje.»

Po vsem tem je jasno, da so izjave milanskega dopisnika «Manchester Guardian» in izjave radia Londona popolnoma neutemeljene in popolnoma lažne.

Italijanskim fašističnim kričarjem, ki hočejo nam očitati politiko, slično fašistični politiki iz 1922.

govorila svet in skupščina — mislim na italijansko-slovenski svet in skupščino — v imenu njih vseh», se zaključuje Brekerjevo poročilo iz Trsta v «New York Times»-u.

Dr. Šubašič pri Trumanu

WASHINGTON, 30

Predsednik Združenih držav je v Beli hiši sprejel jugoslovanskega ministra za zunanje zadeve dr. Šubašiča. Poročajo, da sta se iskreno posvetovala o vprašanju Trsta. Pred odhodom iz Washingtona se bo jugoslovanski zunanji minister ponovno sestel z vodilnimi osebnostmi ameriškega ministertva zunanjih zadev.

Dogodki v Siriji in Libanonu

LONDON, 30

Poslanstvo Sirije in Libanona je sporočilo v svoji izjavi, da so preteklo noč francoske čete bombardirale Damask. Poročilo dodaja, da je bilo bombardiranje zaključeno šele na intervencijo britanskega poslanika, da pa se nadaljuje streljanje. Reuter poroča iz Beirutu, da so prekinjene redne telefonske zveze z Damaskom od sinoči, ko je Beirutski radio objavil, da so orožniki in uporniki napadli postlopa franc. poslanstva v Damasku in da so francoske čete «ukrenile vse potrebno». Poročajo, da so padli strel na največji hotel v Damasku «Orient Palace Hotel».

V Beirutu je zelo napeto ozračje. Generalna stavka, ki jo je vlada 22. maja prepovedala, se bo zopet začela v skladu s sklepi libanonske mladine «Libanonske falange». Voditelj tega gibanja je danes dejal, da so predvidene ukrepe, da se ohranita red in mir za časa stavke in da bodo za to poskrbele patrle falange, ki obstoja v večini iz libanonskih kristijanov. V vladni palači vlada živahno delovanje.

Sestanek treh

LONDON, 30

V Londonu in Moskvi nadaljujejo posebni odposlanci predsednika Trumana razgovore z namenom, da pride čimprej do sestanka med predsednikom Trumanom, maršalom Stalinom in ministrskim predsednikom Churchillom. V nedeljo zvečer se je Hopkins v Moskvi zopet sestel z maršalom Stalinom.

Diplomatski odnosi med ZDA in ČSR

LONDON, 30

Priprave za obnovo diplomatskih odnosov med Zedinjenimi državami in Českoslovaško so v polnem teku. Dva člana osehja ameriškega poslanstva v Českoslovaški sta odpotovala danes z letalom v Plzen, kjer so ameriške čete, in bosla polem nadaljevala svoje potovanje v Prago. To sta prvi sekretar poslanstva John Brulns in poročnik Aug Wordkie, pomočnik vojnega atašaja.

WASHINGTON, 30

V torek je vrhovni državni pravnik ZD Francis Biddle izjavil, da bo ameriški poslanik Pound, ki je postal fašistični propagator v Italiji, prepeljan v Združene države, kjer bo sojen zaradi izdaje.

Jugoslavlani v Franciji pozdravljajo maršala Tita

PARIZ, 30

Preteklo nedeljo je narodno-osvobodilno gibanje Jugoslavije v Franciji proslavilo dan zmage nad fašizmom.

Na tej proslavi je govoril predsednik jugoslovanskega narodno-osvobodilnega odbora v Franciji general Ilić. Prve besede je posvetil osvoboditelju Jugoslavije maršalu Titu, nato je pozdravil maršala Stalina, bratsko SZ, ki je toliko doprinesla k uničenju sil teme, predsednika Trumana, ministrskega predsednika Churchillja in generala De Gaullea. Med drugim je dejal: «To je dan proslave toliko zaželjene zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo in edinstvo. Pošljamo vam pozdrave vse jugoslovanske emigracije v Franciji in Belgiji, ki je čutila, da je nedeljivo povezana s svojo jugoslovansko rodno zemljo in s svojim jugoslovanskimi brati in sestrami. Daleč od domovine nismo mogli sodelovati v tej nadčloveški borbi, v osvobodilnem boju našega naroda, toda zagotavljamo vam, dragi maršal, da smo vedno pripravljeni, da vse svoje sile zastonjimo za obnovo naše razrušene države in za izgradnjo naše bodočelnje zmage nad zločinskimi nemškimi zavojevci. Svojo zmago smo izvojevali s pomočjo slavne Jugoslovanske armade pod vašim vodstvom. Zmago so izvojevali naši junaški narodi, ki so v 4 letih osvobodilnega boja uresničili bratstvo

Fašizem pomeni moritev stotisočev ljudi

Ustaško morišče v Jasenovcu - Vedno nova odkritja o zločinih fašistov in njih domačih izdajalskih pomagačev

Pred nekaj dnevi je *«Tanjug»* objavil, da so se jetniki zloglasnega ustaškega taborišča v Jasenovcu pred prihodom naših čet s golimi rokami uprli in je v junjski borbi na življenje in smrt padlo 150 jetnikov. Ustaški so dnevno po 200 jetnikov zvezali z žico, jih polili z nafto in sezgali.

Preživeli sem dve leti v jasenovskem taborišču smrti. Niti pomisliti ne nisem upal, da se bom kdaj rešil iz tega pekla. V Jasenovcu ni bilo taborišče za interniranje, temveč za fizično likvidacijo ljudi, za iztrebljenje vseh, ki niso mislili po ustaški. Organizatorja taborišča sta bila znana terorista iz Janka-Puata, ustaška krvoloka Evgen Kvaternik in Maska Ljubović. Pod njihovim vodstvom se je leta 1941. zgradilo to veliko morišče za organizirano uničenje nad 3000 zdravih za delo sposobnih ljudi.

Po 10 do 12 ur dnevno. Razdelili so jih v skupine po stroki. Če pa nisi bil dodeljen eni ali drugi si postal je ob prihodu v taborišče kandidat smrti. Nevarno je bilo za tiste, ki so imeli zlate zobe ali pa krone. Vsak ustaški stražar je lahko brez vsakega posledice na svojo roko ubijal in ropal. Če si obdržal dinar, si bil na mestu ustrelen ali zaklan. Zenskam so s kleščami trgali s prstov zlate prstane.

Nasip iz človeških kosti

Spomladi leta 1942. so na južni strani taborišča zaradi stalnih poplav Save gradili velik nasip. Delo je vodil jetnik inž. Černi iz Sarajeva. Po njegovem čenitvi je pod nasipom najmanj 25.000 jetniških trupel. Kdor je opešal pri delu ali pa se spričo slabosti zgrudil, je bil kar na mestu ubit s puškinim kopitom, a strelom ali pa z nožem. Dosti je bilo primerov, da je šel jetnik živ pod zemljo. Zemljo sa nasip pa so nosili z lopatami kilometer daleč. Večina je imela na nogah okove. Ker so bile verige kratke se ti je kaj kmalu spodrsnilo. Delali so brez prave obutve v blatu in vodi do kolen. Če je bil človek še tako zdrav in odporen, je bil v enem mesecu uničen. Hrane prav za prav ni bilo. Dobil si trikrat mlačno vodo brez zabele in soli, za kosilo pa tri krompirje. Moker, blaten, poln uši, brez odeje si spal in moker si zopet odšel na delo. Od tisočev ljudi, ki so gradili nasip, so ostali leta 1944 samo še trije.

Bolan nisi smel biti, ker se je bolnica dvakrat tedensko čistila s Gradino. Dr. Gros mi je pripovedoval: «Najhujše mi je ko dobim sporočilo, da moram imeti naslednjega dne pripravljeno skupino 300 ljudi in jih moram na ambulanti nem pregledu zadržati za bolnico. Se znorel bom. Jetniki so se bali bolnice. Vsakdo če ostane v njej je vedel, da ga jutri ne bo več med živimi. Čeravno so ga mučili, je vendar ljubil svoje življenje. Vsak si je samo želel, da dočaka svobodo in se mačuje nad zverinskimi fašizmom. Dr. Gros in njegovi so bili leta 1944. umorjeni.

«Pegavec»

Ko so bila taborišča še vaa premočena s krvjo ljudi vseh narodnosti Jugoslavije, so si ustaške zveri v človeški podobi zaželele novega, strašnejšega in se boji živalskega trpinčenja jetnikov. Iz preostalega *«Tri C»* so osnovali *«Pegavec»*. Na vhod in na bodečo sico so obesili tablico z napisom *«Pegavec»*, da bi se tam preplahili vse ostale jetnike. Jetnikom v *«Pegavcu»* pa so 21. novembra 1943 prenehali dajati sieherno hrano in vodo. Tako so bili obsojeni na smrt zaradi lakote. V tistem času je bilo v *«Pegavcu»* okrog 600 ljudi. Nekateri so se zavedali kaj jih čaka, pa so se vrgli na bodečo žico in so bili tako rešeni vsega trpljenja. Tisti pa, ki so kljubovali, so si izpod snega pulli korenine in travo ter si za nekaj dni podaljšali trpljenje. V *«Pegavcu»* se je pojavilo ljudstvo. Bili so jetniki, ki so se odločili, da usijejo človeško meso. Razkosah so svojega uniračjega tovariša, samo da so si podaljšali svoje življenje in trpljenje. 17. januarja 1943 je ustaški krvnik inž. Pečič vrgel med jetnike v *«Pegavec»* košček kruha. Med njimi je nastala borba, da so trije obšli, ubiti od svojih sojetnikov. 17. januarja 1943 je bil *«Pegavec»* likvidiran. Od 800 jetnikov je ostalo 40 ljudi, katere so sezidali v hišo brez oken.

Kazni

Za vsako najmanjšo pregreško so bile hude kazni. Meseca avgusta 1943 je tedanji upravitelj bivši duhovnik Ivan Brkljačič zabranil sprejemanje paketov, ki so jih jetnikom pošiljali svoji. Avgusta se je 12 jetnikom posrečilo zbežati. Takoj so vkovali v verige vse jetnike. Tri dni so jih pretepali in jih ubili po 100, po 200 pa teško ranili. Tri mesece nam je bilo prepovedano pisati domov. 31. decembra 1943 so umorili 87 najstarejših jetnikov, ki so preživeli leto 1941. Med njimi je bil tudi Situm, delavec iz Sarajeva, ki je v delavnici izdeloval nože. Z nožem, ki ga je sam napravil, so ga zaklali. Ti strašni zločini pričajo, da je borba proti fašistični reakciji zgodovinska nujnost. Fašizem in reakcija, na katero se opira, se morata izkoreniniti.

Hrvatski fašisti so samo v Jasenovcu na zverinski način pomorili, izropali in trpinčili nad 300.000 ljudi. Fašizem pomeni zares moritev stotisočev ljudi.

LUTER DRAGO

Množestveni pokolji v Gradini

Maja 1942 je v taborišču dnevno pripeljal vlak s 50 do 70 vagoni napolnjenih v izmučenih ljudi. To so bile žene, otroci, starčki, zdravi moški, ljudje z vseh koncev in krajev zasužnjene Hrvatske in Bosne. Večina nesrečnežev sploh ni prestopila vrat taborišča, temveč so jih pred vhodom oropali in noč jih je pobrala. Ti so bili v svoji neareči najzrečnejši. Zakaj? Ker niso bili mučeni, niso spoznali zla, bili so enostavno sličeni in v spodnjem perilu odpeljani preko Save — misleč da gredo na delo. Na oni strani Save so jih čakale v znani Gradini ustaške zveri, na odprtih polju s pripravljenimi pastmi. Ubijali so jih s posebnim kladivom in ustaškim nožem. Morili so vse po vrsti: noseče ženske, dojenčke in zdrave, za delo sposobne moške. Obstojele je posebna skupina jetnikov *«D»*, ki je pokopavala žrtve. Ta skupina se je vedno znova menjavala. Novi so nastopili, a stare so pomorili.

«Tri C»

je bil poseben oddelček v taborišču. V njem so bili skoraj sami kandidati smrti. Niso jih pa takoj pomorili zato, ker jih ustaška tolpa ni mogla sproti pobljati. *«Tri C»* je bil poseben, zagrajen prostor. Spali so pod milim nebom ob vsakem vremenu. Stalni zbori in zbiranje za Gradino, za grobišče preko Save, to je bilo dnevno delo ustašev. Vaak drugi dan je bil zbor vseh jetnikov. Na teh zborih sta ustaški zastavnik Maričić, ali pa poročnik Ljubo Miloš po svoji volji zbrala po 100-500 jetnikov, jih zvezala z žico in šli so po poti tisočev v Gradino.

Vsak je čakal kdaj bo kdo s prstom pokazal nanj, da bi bil še enkrat rešen trpljenja.

To se je ponavljalo vaak dan, jetniki so popolnoma otopeni. Njihovi obrazi so bili spačeni, preplaheni. Večina so imeli val od slabosti in slabe hrane zatačene glave in noge.

To strašno morišče je bilo med Novsko in Siskom, ob Savi blizu proge Beograd-Zagreb, poleg vasi Jasenovac. V taborišču je bila tovarna za opako, tovarna verig in žaga. Vse vaši preko Save so ustaške tolpe očistile, ljudstvo pomorile in naselile po njegovih naseljih svoje morišče.

Sprejem v taborišču

Ko so ljudi pripeljali v taborišče, so jih popolnoma oropali. Niti glavnik ti ni ostal. Sezuli so ti čevlje, obleke, vzeli perilo, dali pa zamazane in krvave cape ubitih jetnikov. Vsak jetnik je moral delati

Obnova železniskega prometa na Hrvatskem

oblast je posvetila veliko pažnjo novemu kadru železniskih strokovnjakov, delavcev in uradnikov. V Šibeniku je v teku tečaj, v katerem se 150 učencev pripravlja za prometnike, telegrafiste in progovne nadzornike.

Obsodba ustaških zločincev

ZAGREB, 30. — Vojno sodišče komanda mesta Zagreba je obsodilo zaradi sluzenja okupatorju in sodelovanja v terorističnih ustaških organizacijah na smrt in vešilih, trajno izgubo državljske časti in zaplenbo imovine: Marijo Slomice, upraviteljico železniskega ujetniškega ustaškega taborišča v Stari Gradiski, Antona Zrimšica in Ivana Kolica. Na smrt z ustrelitvijo, trajno izgubo državljske časti in zaplenbo imovine so bili obsodeni: Emil Benes, železniski uradnik, Tomo Bujanović, poljedelac, Ankica Tomasić, stivilja, Ivan Strak, tesar, in Ivan Čaner.

Na svoji poti po Jugoslaviji je večeraj pripela v Zagreb skupina inozemskih novinarjev. Na letališču so jih pričakali predstavniki odseda za tisk predsedstva hrvatske federalne vlade, zagrebški listov in Tanjug. Gosti se bodo pomudili na Hrvatskem nekaj dni, da bodo spoznali razmere v deželi.

Vladimir Dedijer:

V peti ofenzivi je bil ranjen tovariš Tito

TOREK, 9. maja

Kazni. — Ko smo prešli Sutjesko, pohod ni trajal dolgo. Kolona se je ustavila po nekaj kilometrih. Razsedli smo konje in postavili šotore v goličavi na strmih bregu. Prebudilo so nas nemške havlice, ki so toliko po vsej dolini Sutjeske. Okoli poldneva sem stopil do tovariša Tita in tovariša Marka (generalmajor Aleksandar Ranković), ki sta se utaborila ob vnožju.

Havlice blijejo blizu nas. Stari (tov. Tito) nam pripoveduje, kam bo kaka granata padla. Potem reče: «Jutri bo pa mnogo letal in topov...»

Marko sedi na nekem štoru ter tiho govori o našem splošnem položaju.

Nikdar še nismo bili v tej priklki. Mnogo močva bomo izgubili, in to prav v tem položaju. Samo to oviro moramo premagati ter celi prebiti ofenzivo, pa se bo

ememo jih pustiti. Toda teh položajev ne moremo držati, ker nam vsem preti nevarnost...

Določeni so bili kurir, ki naj bi šel v Vučevu, kjer je bil štab 7. divizije. Ta tovariš je prehodil še dvajset ur. Toda samo ta pozna pot v Vučevu. Ze se je odpravil s poveljem na pot, ko ga je Stari ustavil.

«Dajte mi ti dve moji konzerve!»

V razgovoru s Terzićem sem našel spoznal situacije 3. divizije na visoki planoti Pive, ki je imela veliko številu težkih ranjenov. Gledal sem v daljavo proti Kolušuri. Zdej so zasiale štiri luči. Prav blizu so udarile granate. Nemci so vedno bolj krajšali cilj svojega ognja. Končno nas je posla zemlja — zadeli so našo kolono. Na srečo je bil Tito sprejati. Ubit je bil nek tovariš iz pekačijskega bataljona teškega orožja Vrhovnega štaba. V tem je prišel ukaz, da naj prestopimo v jarek pred nami. Topovi so umolknili.

Tovariš Tito, Marko in Angliez so stopali naprej, naš del kolone pa je izgubil zvezo. Vili se je deš in morali smo se vrniti z neka steze, ker konji niso mogli po njej dalje. Ubrali smo drugo pot; niti besede ne spregovorimo, ker smo blizu nemških položajev. Ognja ne smemo prizgati. Kolona se ustavi. Minute minevajo. Za nami so naše enote, kj morajo nujno na položaj. Tu je tudi četrta črnogorska.

Pod Milinkladami.

— Komaj sem zatnil oči, so zagrmele bombe. Onkraj nas je izvidnik vrzel v odaljenosti petdeset metrov bombe na šive cilje bataljona Četrte brigade. Razstrelki so lomili veje nad nami, toda črnogorska kolona se ni pretrgala, samo korak je pospešila. In nihče ni bil ranjen. Potem so prišle štuke — deset po številu. Zbijale so Milinklade in okolice Krčavke. Ob desetih so se pojavili tudi bombniki *«Dornije»*. V gozdu strašno bombardirajo, bombe se razletavajo ob vseh in šrapnel udarja od vseh strani. Z Vladkom Volebitom ležva v neki

IZ SOVJETSKE ZVEZE

Čudni nazori o SZ

MOSKVA, 30

Pravda piše v svojem diplomatskem pregledu:

«Gotovi inozemski komentatorji v tisku in radiu zadnje čase radi pohajljajo, da je Sovjetska Zveza neke vrste egipčevska sifinga. Opazimo, da se poraja prav poseben način v tem, da se govori ali piše o Sovjetski zvezi s pomočjo vprašajev. Komaj se omeni ZSSR, se že pojavi zaduden izraz na liscu nekaterih komentatorjev in opazovalcev. Brez bojazni, da bi se zmotili, moremo reči, da je to v večini primerov hinavščina. So ljudje, ki bi se jim ne sdalo nič slabega, če bi obdali vsi Sovjetsko zvezo z ograjo iz megle samih vprašajev, da bi škodovali medsebojnemu razumevanju, ki se je ustvarila med narodi v času teške skupne osvobodilne vojne proti skupnemu sovražniku, nemškemu fašizmu.

Sovjetska zunanja politika je jasna, logična in dosledna. Tega ne bi mogli reči o njenih nasprotnikih. Prav njihovo obnašanje bi mogli označiti za zagonetno, če bi sploh moglo obstojati zagonetke v politiki. V resnici so stvari mnogo enostavnješe. To kar izražajo nekateri a pomočjo vprašajev, povedo drugi odkrito. Švedski dnevnik *«Aftontidningen»* značilno priznava: «Švedsko javno mnenje je nesodovoljno z značajem bodočega mira». Oni, ki so si želeli *«nemški mir»*, so obupani. So tudi taki, ki so verjeli v *«totalni anglosaški mir»* s popolnoma izrpano Rusijo. Po vsem videzu se je profašistično švedsko *«javno mnenje»* s redakcijo *«Aftontidningena»* na čelu temeljito uredalo. Razdraženost teh klavnih ljudi jih izdaja. Šifajna zmaga združenih narodov ni imela sreče, da bi ugajala reakcionarjem in profašistom vseh dežel.

Dobro znani angleški pisatelj Herbert Wells razkrinjuje to novo izziavalno kampanjo reakcionarnih elementov. *«Vem»*, pravi v pišmu, naslovljenem časopisu *«Daily Worker»*, da se vodi sistematična prišepetovalna kampanja, ki trdi, da bo bodoča vojna med Angloameričani in Rusi. Ta kampanja je mnogo preveč homogena, da ne bi mogla biti organizirana. Ali je mogoče razumeti, da se v taboru združenih narodov v teh dneh smaga je srečujoje elementi, ki objokujejo to zmago? Ti elementi so se pojavljali dovolj odkrito v vsaj tej vojaški epopeji. Ne čudimo se, da napejnajo zdej vse sile, da bi sabotirali konsolidacijo evropskega mira.

Obnova beloruskih mest

MINSK, 30

Tu je bila konferenca za obnovo mest v Beli Rusiji. Navzočih je bilo več kot 400 arhitektov, gradbenikov in delavcev. Poročilo o obnovi mest je podal Ganenko, *«Izgraditi moramo naša mesta, da bodo lepša in bolj postavljena, kot so bila pred vojno»*, je rekel Ganenko. Po predvidenih številkah bo za obnovo mest potrebno preko 4 milijonov kosov opeke, 1 in pol milijona ton apna in ogromne množine drugega gradbenega materiala. Odkar je Bela Rusija osvobodjena, je bilo v republik obnovljenih 90 tovarn gradbenega materiala. Te tovarno

Leningrajski pomorski muzej se spet polni

LENINGRAD, 30

Smekaj je pripelo tisoč zabojev z razstavnimi predmeti Osrednjega pomorskega muzeja, ki so ga za časa vojne evakuirali. Ta muzej je obstojal vsi kot dvesto let. 60 velikih zabojev vsebuje edinstvene modele, s katerimi so predloženi vsi stopnje razvoja pomorskih ladij, — od dolinov na vésia in ladra do modernih bojnih ladij. Nasaj v muzej so bile prenesene vse slike tega muzeja vključno s platni pomorskih slikarjev, kot Aivazovskega, Bogolubova in drugih. 600 zabojev vsebuje knjige najzastarejše pomorske knjižnice v deželi, ki ima okoli 300.000 del. Teku letojta bodo vse zbirke povrnjene v leningrajski muzej.

Počastitev velikega znanstvenika Mendeljeva

JAROSLAV, 30

O priklki 65letnice rafinerije olja, ki nosi ime po Mendeljevu, so priredili zborovanje v počastitev velikega ruskega znanstvenika. Prisostvovali so odlični strokov-

Nemci porušili tudi železnico za otroke

KARKOV, 30

V slikovitem kotičku harkovskega centralnega parka za kulturo in počitek, ki nosi ime po Gorkem, je bila pred vojno zgrajena železniska proga za otroke *«Malaja Južnaja»*. Majhna lokomotiva s številnimi vagončki je tekla po tri kilometre dolgi progi, ki je bila speljana čez dva krásna mostička, mimo postajnega postelja in železniske postaje. Nemci so barbaros porušili otroško železnico, odstranili tračnico in prague ter odpeljali vozni park. Sedaj so sklenili obnoviti to železnico in 5. avgusta bo spet obratovala. Dočelnih je bilo 900.000 rubljev za ta dela.

IZ JUGOSLAVIJE

Obnova železniskega prometa na Hrvatskem

ZAGREB, 30

Nemci so sistematično uničevali naše proge, vagonce in lokomotive. Na nekem delu proge Zagreb-Beograd so a pomočjo posebnih plugov razsekali in unčlili sto tisoč železniskih pragov. V Slavoniji so skoraj vse proge uničene, pragovi izsekani in zažgani. Pri Jasenovcu so Nemci porušili tri velike mostove. Skupno z ustaški so Nemci skoraj povsed porušili naprave za zalaganje lokomotiv z vodo. Hudo opustošenje je povzročil okupator v tovarni vagonov, lokomotiv in mostov v Slavonškem Brodu, kakor tudi v mnogih kurlinicah in drugih napravah.

Po osvoboditvi so delavci in namučenci napeli vse sile, da vzpostavijo železniski promet. Glavna naloga je bila, da se čimprej vzpostavijo proge Zagreb-Vinkovci-Beograd, Zagreb-Karlovac-Reka in Ogulin-Split. Dela so povsed v polnem teku. Na progi Zagreb-Beograd sodeluje pri delih poleg celokupnega ceslja tudi vse ljudstvo. Proga Zagreb-Varašdin obratuje do Varaždinskih Toplic, kjer je porušen manjši most, ki bo v nekaj dneh obnovljen. Na ta način bo Zagreb povzsan v Varašdinom in z zagorskimi rudniki premoga, kar je zelo važno za oskrbo. Narodna

njaki industrije olja, ki so podali enajst poročil. Zgodovina tega obrata je povezana z imenom velikega ruskega znanstvenika Dimitrija Mendeljeva. Izgajen je bil na njegovo pobudo, čisto ga je sam obiskal in preučeval metode zaporednega rafiniranja olja. Mendeljev obrat je bil pionir v proizvodnji visokovrednih mazalnih olj. Na dan obletnice je bila velika skupina delavcev obrata odlikovana. Neki odlikovani Mendeljev učence, predelavc Hariton Vorobejev, je po zasledanju izrekel tople besede o svojem učitelju. Poudaril je, da je veliki znanstvenik skromni in ljubezni človek, ki je svoje učence potrpekljivo učil ljubiti svojo delo in jih navdušiti za znanost. Pri zasledanju so reševali številna praktična vprašanja glede nadaljnega izboljševanja produkcijske tehnologije in razvoja industrije za rafiniranje olja. Na poslednje osrednjega laboratorija so vdelali spominsko ploščo.

Nemci porušili tudi železnico za otroke

KARKOV, 30

V slikovitem kotičku harkovskega centralnega parka za kulturo in počitek, ki nosi ime po Gorkem, je bila pred vojno zgrajena železniska proga za otroke *«Malaja Južnaja»*. Majhna lokomotiva s številnimi vagončki je tekla po tri kilometre dolgi progi, ki je bila speljana čez dva krásna mostička, mimo postajnega postelja in železniske postaje. Nemci so barbaros porušili otroško železnico, odstranili tračnico in prague ter odpeljali vozni park. Sedaj so sklenili obnoviti to železnico in 5. avgusta bo spet obratovala. Dočelnih je bilo 900.000 rubljev za ta dela.

Obsodba ustaških zločincev

ZAGREB, 30

Vojno sodišče komanda mesta Zagreba je obsodilo zaradi sluzenja okupatorju in sodelovanja v terorističnih ustaških organizacijah na smrt in vešilih, trajno izgubo državljske časti in zaplenbo imovine: Marijo Slomice, upraviteljico železniskega ujetniškega ustaškega taborišča v Stari Gradiski, Antona Zrimšica in Ivana Kolica. Na smrt z ustrelitvijo, trajno izgubo državljske časti in zaplenbo imovine so bili obsodeni: Emil Benes, železniski uradnik, Tomo Bujanović, poljedelac, Ankica Tomasić, stivilja, Ivan Strak, tesar, in Ivan Čaner.

Pod Milinkladami.

— Komaj sem zatnil oči, so zagrmele bombe. Onkraj nas je izvidnik vrzel v odaljenosti petdeset metrov bombe na šive cilje bataljona Četrte brigade. Razstrelki so lomili veje nad nami, toda črnogorska kolona se ni pretrgala, samo korak je pospešila. In nihče ni bil ranjen. Potem so prišle štuke — deset po številu. Zbijale so Milinklade in okolice Krčavke. Ob desetih so se pojavili tudi bombniki *«Dornije»*. V gozdu strašno bombardirajo, bombe se razletavajo ob vseh in šrapnel udarja od vseh strani. Z Vladkom Volebitom ležva v neki

Pod Milinkladami.

— Komaj sem zatnil oči, so zagrmele bombe. Onkraj nas je izvidnik vrzel v odaljenosti petdeset metrov bombe na šive cilje bataljona Četrte brigade. Razstrelki so lomili veje nad nami, toda črnogorska kolona se ni pretrgala, samo korak je pospešila. In nihče ni bil ranjen. Potem so prišle štuke — deset po številu. Zbijale so Milinklade in okolice Krčavke. Ob desetih so se pojavili tudi bombniki *«Dornije»*. V gozdu strašno bombardirajo, bombe se razletavajo ob vseh in šrapnel udarja od vseh strani. Z Vladkom Volebitom ležva v neki

TRŽAŠKA KRONIKA

Obnova na prometnem področju

Intenzivna dela na tramvajskem omrežju Tudi ladje gredo v popravilo

Tramvajski vozovi drójo ne- neho pod oknom delovne sobe, tako da me ta ropot kar malo vznemirja. Da se nerveze iznebiti, se poslušim prav učinkovitega sredstva. Naglo se oblečem, obe- sim torbo čez ramo in se spustim v tek po stopnicah ter smuknem v prvi voz, ki privozi mimo. Tako, zdaj pa le ropotaj in vozi, si mislim, le na ta način se boš od- dolžil za nadlego, ki jo povzročal.

Vsa nervoza je naenkrat pri kraju, člo nekako prijetno je name vplivalo lahko zibanje, ko je tramvaj brzel skozi predor proti morju. V tej ugodnosti mi je ši- nila v glavo misel: Kaj ko bi po- gledal malo za kulise svojega de- lovanja? Imel sem srečo, čeprav sem kar na slepo skočil v voz. Bil je eden tistih, ki vozijo mimo direktoje vse tržaške tramvajske mreže.

V ulici Genova sem našel v drug- em nadstropju prijazno sobo in še prijaznejšega direktorja, ki mi je takoj postregel z vsemi podatki.

Kilometer za kilometrom

Celotna dolžina tramvajskih trač- nic znaša 15 km, dolžina elek- trovodne mreže pa 30 km. Od tega je bilo poškodovanega ob bombardiranju in v zadnjih bojih za Trst 7 km tračnic, 4 km elek- trovodnega omrežja, porušenih 100 nosilnih drogov, poškodovanih 10 elektrovodnih kablov, poškodova- nih 20 tramvajskih in 15 vozov žične železnice.

Vodstvo je takoj ukrenilo vse potrebno, za se promet čim prej obnovi. Že tri dni po končani bitki je zopet stekel prvi tramvaj. Dana- pa je popravljenega je 3800 m elektrovodnega omrežja, 500 m tračnic, 2 tramvajski vozova, drugi pa so v popravilu. Popravlja se elektrovodno omrežje v ulici Nizza, ki bo v nekaj dneh končano. Nekaj časa ostaneta neaktivni samo še progi Campo Marzio - Cantiere in Borani - triz - Scoglietto. To pa za- rudi tega, ker je bil tam tudi tir popolnoma uničen spričlo silovitega bombardiranja. Ča so izginili celi železniški vagoni v ruševinah in ležita po dva, trije v jamah, ki so jih iskopale bombe, tedaj si čitaj- tel lahko predstavlja silovitost letalskih napadov. Z vsa paro se dela tudi tu. Zaenkrat manjka tračnic, ker jih vodstvo ni imelo v zalogi, ko pa bodo usposobljena livarne, bo takoj preskrbljeno tudi za te.

Žerjav, ki se polgrava z ladjo

Po suhem sem se za danes že dosti navozil in nahodil, pa sem šel pogledat še malo k morju.

Lepo je danes morje — temno- modro, majhni valovi se lovijo in prehitevajo drug drugega, kdo bo prej ob obrežju. Zdi se, da je morje živo in se veselo igra.

Tu stoji žerjav — velikan, ki zmora težo 190 ton. Velikana čaka veliko delo. Mirno se ziblje na morju pod žerjavom majhen na novo prebarvan motorni parnik

«Partizani». V vodi se zrcali in ogleduje, če mu rdeči zvezdi na bokih lepo «pristojata» in če s jambora vihra dovolj velika jugo- slovska zastava.

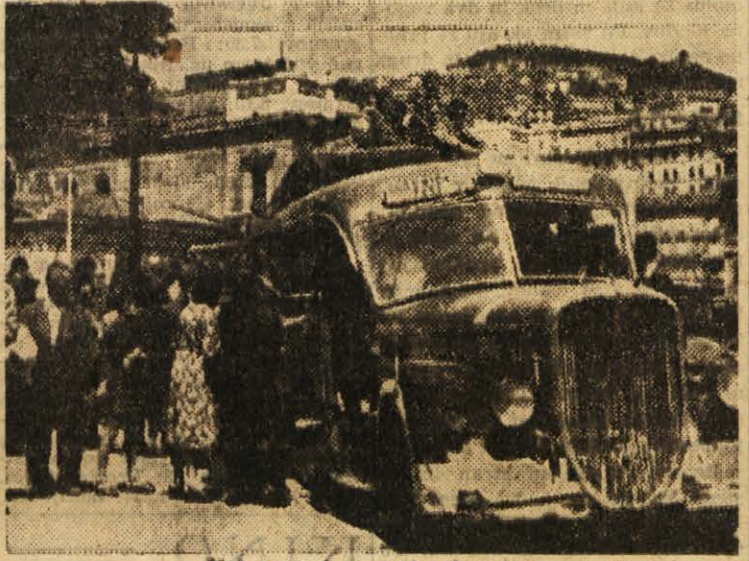
To je pripravljajnja in življenja na krovu! Veličastno se zasuje gornji del kerjava, počasni in do- stojanstveno se prikloni našemu parniku. Skripec zdrži navzdol mo- góčne vrvi objamejo parnik nekam nežno kakor mati otroka, vrvi se nategnjejo in še se ziblje ladja v zraku. Zopet pol kroga na levo in naš parnik počiva na kopnem. Zdaj bo «peja šibas, si mislim, ker žerjav nekako grozeče škripa. Najbrže bo «okregal» otroka, naj- ne sili drugič k morju, ker ve, da se lahko zgodi nesreča. Mi pa ve- mo, da ima naš «Partizan» še pri- pravljen odgovor. Ni se igral na obrežju in padel v morje, marveč so ga Nemci pred umikom nekaj pokvarili in nato pahnili v vodo. Dobro se je izteklo, ni «zagrmelo», kakor smo se bali. Veliki žerjav

je zopet miren, ponosno vzravnal opazuje in čaka, kje bo zopet kaj dela zanj.

Topovi z oklopnice «Impero»

Mirno počiva na dnu morja oklopnica «Impero», ena izmed najmodernejše opremljenih vojnih ladij bivše fašistične marnarice. Ko so Nemci spoznali, da je domov ne bodo mogli spraviti, so jo «olaj- šale» za vse orožje, odpeljali malo iz luke in tam potopili. Sedem topov — velikanov te oklopnice počiva na obrežju arzenala. Sednajset me- trov dolge, zarjavele cevi nemo go- vore oblaževalcu: Gloria sic transit mundi.

Velikanska masa kovine, ki jo predstavljajo topovske cevi, čaka, da bodo lvarne pričele nova de- lovati. Da to ne bo dolgo, pričajo delavci, ki v množicah z jasnimi, veselimi očmi hitijo na delo mimo nas. Morča bo delček te kovine odločen tudi za napravo plugov, ki bodo orali našo izmučeno zemljo. Ogarov

Naš promet se naglo obnavlja

Mesto topov bo prevažala hrano

S podvojeno silo so delavci dogradili tovarno ladjo še pred določenim rokom

Tiho in brez sunjanja pompa kakor je bilo v navadi poprej, so v ladjeednici Sv. Marka spustili v morje majhno tovarno ladjo ki bo služila za prevoza blaga. Prišli so jo graditi po naročilu okupatorja, delo pa ni šlo naprej, ker so delavci sabotirali na vsa načina. Slutili so, da je zlom blizu. Zdaj ne bo služila za prevoz topov in prepadnih streliv, za kar je bila naročena, ampak za prevoz hrane in raanega materiala za obnovu.

Z nekim ponosom nam je tovaria inž. Agnelli pravil a kakšnim za- nosom so delavci poprijeli za delo in da delo napreduje v prav tekmo- valnem tempu. Predvideno je bilo, da bo prve dni junija že toliko go- tova, da je bodo spustili v morje. Delo pa je napredovalo s tako naglico, da se je to zgodilo že 26. maja. Obiskali smo delavce, ki so zaposleni pri gradnji. Vse živo

kot v mraviščju še okoli ladje, povsed vrtajo, abljajo, pilijo, pleskajo, varijo.

Zgled delavske pobude in pridnosti

V Združenih delavnicah sta bili dve velikanski elektrčni centrali popolnoma uničeni o priliki bom- bardiranja. Ko so se stroji, za ka- tere je tok prihajal iz teh dveh cen- tral, očitili ruševin, je bilo pereče vprašanje, kje dobiti potrebno go- nilno silo.

«Od drugod je nemogoče. Treba je, da napravimo sami po naših zmócnostih, nam razklada vodja. «Odlóčili smo se za poslednje. V petnajstih dneh je bila zasliena cen- trala postavljena iz delov, kar jih je ostalo napóškodovanih od prejšnjih central, nekaj pa smo dodali novega. Današ nam ta za- časna centrala daje toka za vse naše stroje.»

Iniciativno teh delavcev moramo samo pohvaliti in označiti kot zgled pridnosti ter iznajdljivosti. Ne glede na vse težave, ki se po- stavljajo vsak dan pred nas vse, so šli preko njih in danes njih stroji delajo. Kolikega pomena je danes delo graditve iz ruševin, ve- mo vsi, saj, kar gradimo, gradimo v dobro sebi in skupnosti.

Ubit je bil Vako Čurovič; težko je bila ranjena tudi moja tovari- šica Olga.

Takoj po napadu letalstva je stopila nemška pehota v napad. Ogenj strojnic je tolkel na prostor, kjer je bil tovariš Tito. Granate nemških topov so padale čeznje. Ko so deli našega bataljona tež- kega orožja dospeli na Milinklade, so bili Nemci že ustavljeni. En ba- taljon desete hercegovske brigade je že držal položaj. Ob tovarišu Titu in drugih tovariših je bil Vlado Segrt, komandant hercegovske brigade. Do sedme divizije je dospel kurir, ki ga je bil tovariš Tito po- slal osmega julija in ta je devete- tega julija uspešno prekorlačila Sutjesko, za kar gre hvala nekem- mu bataljonu Četrte črnogorske brigade.

Ko se je spustil mrak in so naše enote v dolini Krčavke zažgale ognje, je prišel z Milinklad tova- riš Tito s tovarišem Markom. Se- rit del sem ob svoji ranjeni tovarišici ter ji dajal piti vodo. Vse ramo je imela obvezano. Tovariš Tito se je ustavlil kraj naju ter vprašal: «Kako ti je, Olga, ali si težko ranjena?»

Potem se je napotil v goro De- belo Ravan s tovarišem Markom. «Pionir» 11, Beograd, 20. marca 1945.

Deček iz Knežaka, ki so ga fašisti ubili 2. 1. 1942.

Vsi na prosvetno delo!

Protifašistično usmerjeni Sloven- ci in Slovenci, ki stanojejo v I. Okraju (Rojan, Greta, Trstenik, Škorklja in spodnji del mesta oko- li cerkve Novega Sv. Antona do Korza in ulice Carducci) in imajo srednješolsko ali višjo izobrazbo ali pa tudi taki, ki so si na kakšne- koli način pridobili nekoliko več znanja, oziroma umetniških spre- tnosti, nego jih more čuditi ljudska šola, so vabljeni, da obiščejo Pro- svetnega Referenta I. Okraja v bivšem Rojanskem Rikreatoriju. Vhod iz ulice Solitro (na koncu ulice Udine) in iz ul. Cordarioli. Obiski od 10. dopolne in od 4. do 6. pop.

S tako ogromnimi žrtvami izvo- jevana svoboda ni bila in ne more biti naš končni cilj, ona nam le čudi možnost, da si s pridnim in organiziranim delom zgradimo resnično in polno vsenarodno pro- sveto in spočno blagostanje. Kdor meni, da je mogoče tudi samostoj- no delovati v tej smeri, se moti. Tako mnenje je zastarelo in ne od- govarja duhu novega časa, ki je na- stopil za nas po zavojevani svobod- i. Prej je bilo izobraževanje indi- vidualno in je imelo v glavnem se- bične namene; v ravno-kar nastopi- viši novi dobi pa nas je skupno organizirano prosvetno delovanje dovede do vsenarodne prosvete.

Pri tej priliki ponavljamo pro- šnjo glede darovanja knjig za našo Okrajno knjižnico. Na naš prvi po- ziv smo dobili od enega samega prijatelja (od enega!) tri knjige. Rojaki, zdramite se! Mari mislite, da so najboljši sinovi našega na- roda žrtvovali toliko življenj zato, da bomo mi na zavojevani svobodi spali? Tudi knjige ne smejo spati zaprašene v zabojih in po polcah, temveč naj se prinesejo takoj v na- so knjižnico (Rojan, bivši rikreato- rij) da bodo krožile od rok do rok in širile prosveto.

Prosvetni referent I. Okrajnega Odbora v Rojanu

Sukanec za civilno prebivalstvo

Z 2. junijem t. l. se bo pričela v manufakturih trgovinah v Trstu de- litev sukanca in sicer do izčrpanja zalog.

Vsak lastnik osebne sivilske nakla- nice XI. izdaje za dobo marec-junij 1945, izdane od tržaško mestne oble- ne, bo lahko dvignil 100 gramov su- kanca po že določeni ceni proti odrezku VI št. 6.

Blago mora biti kupljeno najkas- neje do 30. junija t. l.

Za odpis nakazanih količin, mora- jo trgovci, ki bodo razdeljevali su- kanec, izročiti odrezke v oblačilnem oddelku mestnega tržnega urada (Uf- ficcio annonario comunale - Servizio vestiario) na Piazza Vecchia 1 do vključno 15. julija t. l. Odsek za trgovino in obrtbo Osvobodilnega sveta mesta Trsta.

Opozorilo

Nacelstvo Narodne zaštite za mesto Trst, s sedesem v ulici Nizza 19, opo- zarja vse prebivalstvo, da smejo vsi izročiti rekvizicije na oni organi Na- rodne zaštite, kateri posedujejo to- žadnevno službeno legitimacijo s vse- mi osebnimi podatki, ter razen tega še posebno pooblastilo za vsak pose- mezni primer. Tako legitimacija ka- kor pooblastilo morata biti oprem- ljena s pečatom Narodne zaštite.

Vsi oni, ki bi hoteli opravljati rekv- izicije, se morajo na zahtevo legiti- mirati. One, ki bi se ne mogli izka- zati z legitimacijo in s pooblastilom, je takoj naznaniti nacelstvu Narod- ne zaštite v Trstu, via Nizza 19, ali pa najbližjemu poveljništvu stanice Na- rodne zaštite.

Komanda mesta Trsta

prosi tovariša podpolkovnika Kri- štoviča, da se takoj zgloasi na ko- mandu.

Poziv

Vsi juristi, kriminalisti, uslužben- ci policije in silnih ustanov, finan- carji in drugi javni uslužbeni, ki so bili zaradi svojega političnega prepri- čanja vrženi iz službe, predčasno upokojeni ali kako drugače prega- njani, naj se javijo s potrebnimi iz- kazili v vja Nizza št. 19-III od 9. do 11 ure.

Tudi gasilci so osvobajali Trst

Z orožjem in bencinom so izganjali Nemce in fašiste iz bunkerjev in utrjenih stavb

Tudi v vrstah tržaških gasilcev so se v svetlih dneh vstaje zvrstili nepozabni primeri borbenosti, ki pričajo, kako je tudi v sreih teh tržaških činov plamtela ljubezen do svobode, hrepenenje po lepšem življenju. Pripravljali so se na te dni, ker so slutili, da morajo priti. Takoj po 8. septembru je mladi in pogumni Renato Valenti zbral krog sebe 20 tovarišev. Tako je nastala pri gasilcih Osvobodilna fronta. Širila se je dan za dnem, jačila mesec za mesecem. Samo v zadnjih treh mesecih pred osvo- boditvijo je «Delavska enotnost» sprejela v svoje vrste 80 gasilskih tovarišev. In iz «Delavske enotno- sti» je v poslednjih dneh aprila živignila tudi iskra vstaje oboro- ženih gasilcev proti preostankom nemških in italijanskih oblasti. Dobro so se oborožili in trdno zgra- bili gasilne brigadke in črpalke. Ob strani borcev IV. Armije so se «pojaviili, kjerkoli je bilo treba Nemce in fašiste a silo pregnati iz bunkerjev in utrjenih stavb.

Za čeno ogromnih žrtev je bila Trstu izvojevana svoboda. Jugo- slovska Armada jih je morala doprinesiti na svoji slavnj, s krvjo začrtani poti v Trst. To Armado, ki se je bližala Trstu v težkih bojih in z vedno novimi žrtvami na vsakem koraku, je tržaško ljudstvo celih pet dni pričakovalo sredi pouličnih bojev s sovragom. Straljalo je nanj iza uličnih vo- galov, pobijalo fašiste in razoro- ševalo Nemce ter odpiralo pot Ti- tovi armadi - osvoboditeljci. In naši so ljudstvo našli s bombami in puškami, ki jih je odvezlo preganemu sovražniku. V nje- govih vrstah so bili mladinci, to- varniški in vsi drugi delavci, pa tudi tržaški gasilci.

Bomba, ki je zadela pravega

2. maja so šli v štirih na patro- lo po ulici Rivoltella, kjer je ka- zalo, da se dvajset zagriženih Nemcev še noče spametovati. Čim se zagledali oboroženo patrolo, so se ji udali. Stvar pa se s tem ni končala. Častnik, ki je bil zadnji v koloni ujetnikov, je z brzostrelko sprožil cel rafal proti gasilecu. Ti so se vrgli v zakline in takoj od- govorili. Aurelio Ravasi se je naenkrat znašel brez streliva. «Zajel ga bom brez municije», je spustil orožje, dvignil roke, se Svabu približal in ga zgrabil za ramena kot cunjco. Častnik se je sgrudil na tla, Aurelio je padel v nasprotno stran. Svabu se je zadnji hip posrečilo odvrči ročno bombo. Bomba je zadela odlično, a ne gasilca, marveč je Nemcu sa- memu zdrobila glavo.

Naša vojska je že prišla v Trst. V ulici Nizza so se v močno utrjenem tribunalu še vedno tika- li Nemci. Vojski so pridrveli na po- moč gasilci in brizgalke so začele z bencinom škropiti tisti del zgrad- be, kjer so se Nemci čutili nedo- segljive. Še se ni končala škropil- na akcija in že so Svabi izvešili veliko belo ponjavo. Tu so gasilci videli, kako je dal življenje za Trst in oblečal pred njimi mlad Titov oficir, ki je še nekaj ur prej zdrav in nasmejan vkorakal v Trst in se jim pridružil v boju.

Tudi v ulici Carducci št. 20 so se v podzemskem bunkerju bivše policije še vedno skrivali Nemci in fašisti. Gasilci so spravili sku- plo poleg bomb in pušk vse po- trebno orožje za očiščenje bun- kerja. Bil je kmalu poln vode in je kar bruhnil iz sebe nemško in fašistično kugo. Zadevo «nedol-

žnih» in osramočenih Nemcev je dokončno rešila naša vojska. Med prvimi je hotel biti povzod Vatta Edoardo, ki je že znan kot dober organizator. S petimi tova- riši so med divjim streljanjem nemških šarcev gasili požar, ki se je vnel na univerzi. In to jim je tudi uspelo.

Na hajki za fašisti

Nihče ne bo mogel gasilecu opo- reči dejstva, da niso opravili svoje dolžnosti ob osvoboditvi mesta in da ga niso očuvali pred uničenjem, ki mu je z vseh strani pretilo od podivjanih Nemcev. Končno se go- vori, da so šli gasilci prvi z našo zastavo po Trstu.

Kako so tiste dni na vseh kon- cih in krajih stikali za skritimi fašisti in eskvadristi, lahko pove Viola Marcello, ki je tudi sam odk- ril dva brigadirja črnih brigad. Še malo prej sta skozi okno stre- ljala nanj na ulico, potem ju je zasledil v njunem stanovanju, na- peril nanju brzostrelko in ju ujel. Gasilci so sami takoj izročili or- ganom Narodne zaštite pet glavn- jih fašistov. Enega so spravili v Piran, drugega v Milje, tretjega na Opčine, dva pa so oddali kar tr- žaškimi šahčnikom.

Uspela sabotaža pri Sv. Ivanu

Ze julija 1944 so omogočili sa- botažni skupini, ki jo je vodil Giu- seppe Suster, večjo akcijo v svo- jem skladišču pri Sv. Ivanu. To- variške saboterje so za vsak primer preoblekli v gasilce. Tedaj je bil zaplujen poln avto blaga, med drugim 100.50 kg usnja, 180 postalnih cedaj, 98 parov čevljev, 36 sukenj, 40 vojaških jop. Velika je bila tedaj ta pomoč slobo oble- čenim in slabo obutim borcem: po gozdovih.

Na tržaško delovno ljudstvo od- pada tako velik delež pri uničenju sovražnika, da mu bo Trst v dneh procvita in sreče pač tisočkrat po- plačal svestobo in ljubezen, ki mu jo je v njegovih najtežjih dneh izkazalo.

Trst in nova Jugoslavija bosta ponesla, na zeleno mizo mirovne konference in v večem spomin na- šim bodočim rodovom z zlatimi črkami zapisano in s krvavimi številkami našeto vse, kar so dali njuni sinovi v boju na življenje in smrt za svobodo in mir, za prav- ico in demokracijo, za rešitev mesta izpod fašizma in imperia- lizma. — ROZI.

Roditeljski sestanki

V četrtki 31. t. m. ob 18. uri zve- čer bo v Narodnem domu pri Sv. Ivanu roditeljski sestanek, na kater- em bodo razpravljali o otvornji slo- venskih tečajev za odrasle in otro- ke. Enak sestanek bo istega dne ob 17. uri na vrtu pri Narodnem domu v Barkovljah. Starši, ki imate šolno- vezne otroke, pridite! Mladina, vpisi se!

Veselica v Rojanu

Prosvetni oddelk I. okraja priredi v nedeljo, dne 3. junija ob 5. uri popoldne svojo prvo veselico. Na pro- gramu so petje, mladinska igra, de- klamacije, ples in razno druge tocke. Sodelujejo tudi dramski igralci iz Rodika, vojaški pevski zbor naših junakov Dalmatincev, pevski zbor Prosvetnega oddelka pod vodstvom dirigenta U. Vrabca in drugi. Pri- dite vsi!

Nov fašistični zločin

NEW YORK, 30. Radio Lublin je včeraj objavil, da je bila v koncentracijskem taborišču v Bidgostu odkrita nova skupna ja- ma, v kateri je bilo 2000 trupel.

Zrtev pobesnelih domobrancev

IZ NAŠIH KRAJEV

Špekulantov nočemo več

Takoj po osvoboditvi Sežane in njene okolice je Okrajni prehranjevalni odbor za sežanski okraj naročil vsem trgovcem v Sežani in okolici, naj pripravijo v določenem roku popis vsega blaga, ki ga imajo v zalogi. Prehranjevalni odsek je priporočil točnost tega popisa, ker bodo kaznovani v primeru, da bi kakršno koli blago nameroma utajili.

Trgovci so šli takoj na delo in začeli z popisom inventarja. Nekateri so ga izvršili vestno, ker so se zavedali njegovega pomena in ker je to od njih zahtevala njihova čast. Špekulant pa, ki so pod okriljem okupatorja imeli proste roke, da so odirali delavca in kmeta z navijanjem cen po mili volji, se seveda zaradi tega niso mogli čez noč prilagoditi novim razmeram. Še vedno so mislili, da bo beseda »pravica« ostala samo na papirju in da bodo lahko na račun revnega ljudstva obogateli s prodajo skritega blaga na črni borzi.

Med take trgovce, ki so v poslani popis namenoma pozabili vnesti določene množine blaga se je

ugotovila velika množina blaga, kakršnega danes najbolj manjka. Popolnoma jasno je, da si je ta gospod delal račune, po katerih bi prodal utajeno blago na črni borzi in s tem ogromno zaslužil. Naša oblast pa je stvar pravočasno odkrila in bo tudi poskrbela, da bo gospod Goljevšek Ladi, trgovec iz Sežane prejel za svoj prestopak primerno kazen. Kako velika je bila množina utajenega blaga, je razvidno iz sledečega.

Med najdenim utajenim blagom je bilo 420 žarnic, 188 kg kabla za električno napeljavo, 1000 komadov električnih ključev, 10 električnih ključev, 3000 komadov električnih stikal, 10 električnih akumulatorjev, 380 praznih vreč, 8 strojev za popravilne nogavice, 200 l karboleja, 10 spalnih strojev, 850 kg umetnih gnojil, 16 kg oljnatih barve, 120 lesenih grabelj, 50 kg čevljarjskih željov, 200 kg vrstena triletne detelje in še cela vrsta drugega blaga.

Ko sedaj obnavljamo našo razrušeno domovino, nam je vsaka stvar nujno potrebna. Kdor hoče s

skrivanjem in prodajo blaga po nedovoljeni poti, na črni borzi koristiti samo sebi in škodovati množicam, je naš največji sovražnik.

Vsem špekulantom pa priporočamo, da za vedno opuste špekulacijo in odiranje.

Ponarejene krušne nakaznice

Pri nas in posebno v Trstu je bilo za prejšnji ponedeljek ponorejanje in prodajanje krušnih nakaznic. Žiljovci, ki živijo vedno na račun poštenjakov, tudi po osvoboditvi nadaljujejo svoje delo. Kakor prej ponujajo mesečno krušno nakaznico za sto lir. V tem liči vzrok, da je včasih za tega ali onega zmanjkalo kruha, med tem ko so drugi dobili dvojni delež. Naša narodna oblast je že ukrenila vse potrebno, da prepreči tako protiljudske početke. Protj vsem, ki bodo še nadalje poizkušali na tak nepošten način služiti denar, bo nastopila s svojo strogojstjo. Prebivalstvo je dolžno prijaviti take primere. To naj stori v svojo lastno korist, kajti prav ponorejene krušne nakaznice znano cvirajo, da bi se zvišal obrok kruha za vse meščane.

bratstvu, je izval navdušenje vse skupščine.

Tovariš Bersa je predložil kandidate, izmed katerih je skupščina na demokratičen način izbrala sledeče tovariše, ki uživajo njeno popolno zaupanje v novi odbor, predsednik tov. dr. Vegliano Amedeo, podpredsednik tov. Lenardič Rudolf (Dušan), tajnik tov. Ferletig Ottavio, člani tov. Visentin, tov. dr. Corbato Lucio, tov. Fumis, tov. Comar Gilberto, tov. Cernigoi Vittorio, tov. Bersa Ruggero, tov. inž. Versegna, tov. inž. Costanzi, tov. Piravez, tov. Posselt Piero, tovarišica Etta Jaconcich in tov. Cristin Ottavio.

Tov. Venturini Franc, predsednik tržaškega okrajnega sodišča je pojasnil naloge in značilnosti ljudskih sodnikov in način, kako se volijo okrajni sodniki. Komistija je predložila seznam kandidatov, ki jih je skupščina soglasno potrdila. V okrajnem ljudskem sodišču so tovariši Davanzo Ditalmo, dr. De Denaro Edoardo, Tambarin, Martini, Boscarol, Visentin, Pacor, Tomasello, Apollonio, Freschi in Blason Antonia. Ob zaključku so bile predložene in odobrene resolucije za SNOS, IV. Armijo in maršala Tita.

POSTOJNA

po - Odslek za obrt in industrijo pri okrajnem narodno osvobodilnem odboru Postojne je te dni poslal v Trst za pogrebno podjetje »Zimolo« 20 kub. m desk in dva vagona hlodov. Po vsem okraju se pridno nabira živež razne vrste in drugi material za Trst.

SEŽANA

so - Zasedanje okrajne NO skupščine. Zasedanje je bilo v Sežani prvo zasedanje okrajne narodno osvobodilne skupščine. Na njem je bilo izvoljeno delovno predsedstvo in sicer iz treh članov. Podano je bilo poročilo tajnika okrajnega IO za Sežano o doseganem delovanju okrajja. Nato so bile volitve v okrajni NOO za Sežano. Izvoljen je bil stari odbor, kateremu pa sta bila naknadno dodana še dva člana, ki zastopata Senožsko stran in pa stran Vrhov, kjer je bil okraj razširjen. Nato je skupščina izvolila tudi člane okrajnega sodišča. Po volitvah se je odvila debata, na kateri so odposlanci dobili vsa potrebna navodila. Odlikovana je bila tudi tovarica Justa-Sava iz Krajeve vasi za požrtvovalnost in neustrašeno delo v teku narodno osvobodilne borbe.

TRŽIČ

tr - Kulturna skupina IX. korpusa je v nedeljo pod vodstvom podporočnika Joca in sporazumno z tržaškim krajevnim odborom pripravila miting v Teatru Azurro. Na programu so bile slovenske partizanske pesmi, nato ruske, angleške in ameriške pesmi in slovenskem prevodu. Izvajanje programa je zelo navdušeno odobranje, zlasti ker je naš miting za tržaško prebivalstvo nekaj posevne novega. Uspeh prireditve je bil tak, da si ves Tržič želi skorajšnega ponovnega obiska kulturne skupine 9. korpusa. K temu je znatno pripomoglo tudi dejstvo, da je zbor zapel nekaj tudi v italijanski, kar je udeležence ponovno uverilo o demokraciji v novi državi.

NABREŽINA

na - Darite knjige za ljudsko knjižnico. Prosi se prebivalstvo občine Nabrežina, da daruje knjige,

slovenske ali italijanske, za novo ustanovljeno ljudsko knjižnico. Knjige naj se oddajo v prostorih Narodne zaščite v Nabrežini.

SV. KRIŽ

kr. - Zastava za IV. bataljon NO. V nedeljo so mladinke iz Sv. Križa poklonile zastavo borcem IV. bataljona Narodne obrambe. Mladinke, ki je v imenu vse vasi predala zastavo IV. bataljonu, je v preprostih in skromnih besedah dala izraza čustvom ljubezni, ki jo naša mladina čuti do naših borcev, ki so s svojo požrtvovalno borbo končno prinesli svobodo tudi najbolj zatiranemu delu slovenskega naroda, 25 let teptanemu, toda neuklonljivo primorskemu ljudstvu. Komendant bataljona se je v imenu vseh borcev zahvalil in objubil, da bodo ponosno nosili ta simbol naše svobode skozi naša mesta in vasi, ki so si s prelito krvjo izglasovali sveto pravico, da pripadajo novi Titovi Jugoslaviji, k jo bomo ne glede na žrtve branili do zadnjega moža. Svečanemu delu so sledile recitacije in partizanske pesmi in majhen skeč »Brusca«, ki so ga predvajali borci. Ob zaključku programa je navdušeno ljudstvo odposlalo maršalu Titu pozdravno resolucijo.

RADIO TRST

Program za četrtek, 31. V. 1945

Ob 7: Jutranja glasba. 7.15: Poročila v slovenski in italijanski programov. 7.30: Pedeželski kvintet pod vodstvom uč. Duasoni. 8: Poročila v italijanski in italijanski programov. 8.15: Jutranja glasba. 8.30: Zaključek.

Ob 12: Napoved časa. Duet harmonikarjev. 12.15: Poročila v slovenski. 12.30: Mali orkester pod vodstvom uč. Cergoli. 13.15: Poročila v italijanski. 13.30: Plošče. 14. Zaključek.

Ob 18: Citanje programov in radijskih sporočil. 18.20: Ura mladih Italijanov. 19: Poročila v slovenski. 19.15: Sobna glasba. 19.45: Slovenska glasba (R. Kodermac in tov. Draga). 20: Poročila v italijanski. 20.15: Razgovori. 20.30: »Trejti mož«, komedija v treh dejanjih od S. Lopez. 22: Radijska sporočila. 22.10: Moški zbor I. proletarske divizije. 22.35: Orkester pod vodstvom uč. Erlach. 23: Pregled tiska. 23.20: Plesna glasba. 24: Zaključek.

KINO

ROSETTI: Danes ob 18.30: »Dalj-nogled narobe«. Revija v dveh dejanjih in 16 slikah od D.E.M. Glazba kapelnika Centis.

NAZIONALE. 14.30: »Glas v sencih«. Gordon Jones, George Stone.

SUPERCINEMA. 14.30: »Kadar ženska hoče«. Joe Mac Crea. Roman.

FILODRAMMATICO. 14: »Intermezzo«. Howard - Bergan, in Cecchelin: »Ko prstan zbeži«.

ITALIA. 14: »Trije kadeti«. J. Fontaine, L. Hayward.

ALABARDA. 14: »V bližini zvezd«. Loretta Jung, S. Tracy.

IMPERO. 14: »Razodetje«. Zelo komično. Stan Laurel in Oliver Hardy.

VIALE. 14.30: »Polnočna maska«. VIALE. 15.30: »Polnočna maska«. William Powell, Ginger Rogers.

MASSIMO. 14: »Bosambo« (Crni ODEON. 14: »Idealna žena«. Ana Harding, H. Marshall.

SAVONA. 14: »Kadar kdo ljubi«. K. Hepburn, C. Boyer.

MARCONI. 15: »Poljubl me takoj«. M. Carroll, M. Auer. — Ridolini.

AZZURRO. 15: »Gospod in gospa Sherlock Holmes«. Z. Pitts, J. Gleason.

RADIO. 14: »Junaki ceste«. J. Cooper, sledi Mickie-Mouse.

VITTORIA. 15: »Išcem svojo ljubezen«. Ginger Rogers, Fred Astaire.

CENTRALE. 14: »Kragulji Texasa«. Fred Scott, Al. St. John.

ADUA. 14: »Večna ženska«. H. Gatterson, R. Scott, N. Bruce.

VENEZIA. 15: »Gangsterjev sin«. J. Cooper.

Poizvedbe

Prosimo vsakogar, ki bi kaj vedel o usodi tov. CERNICA ANGELA - VINKA, naj to takoj sporoči uredništvu našega lista. Tov. Angel, ki je 32 let star, srednje postave, črnih las in okroglega obraza, se je izmuznil Nemcem ob aretaciji, ko so mu že vzeli dokumente. Izpred ladjedelnice v Trzinu je 8. aprila t. l. odšel bajje proti Brdom ali proti Krasu. Od takrat manjka za njim vsaka sled.

Kdor kaj ve o usodi tovariša BANA SILVESTRA, ki je bil 28. 10. 1943 aretirani in nato 14. 1. 1944 odpravljen v Nemčijo v koncentracijsko taborišče Dachau, je naprosen, da to javi družini Ban, Lokev (Corgnala) 103 - Trst ali družini Cepar, Via Udine št. 61, Trst.

BERNETIC JOSIP, aretirani 30. maja 1944 pri Sv. Petru na Krasu je bil do 13. junija 1944 v tržaških zaporih v Coroneu, nato odpeljan v koncentracijsko taborišče Dachau. Zena Slava, stariši in sestre prosijo, če kdo kaj ve o njem, da to javi družini Bernetič, Rodik št. 39 (Divača).

Tovariš TERCAN KARL, doma iz Klanca pri Gorjanskem je odšel leta 1942 k partizanom na Vipavsko in bil kmalu nato ranjen v grlo. Njegovi stariši so dobili privatno sporočilo, da je v Trstu. Ker pa ne vedo, kateri četni pripada, jim je vsako nadaljnje poizvedovanje nemogoče. Če kdo kaj ve o njem, naj to sporoči na naslov: France Pahor, S. Nicolò št. 13.

Kdor ve kaj o TERCONU MILANU - IZBORU, rojenem 25. 9. 1914 v Trstu, ki je bil odpeljan iz Corone dne 18. 8. 1944 v Sangerhausen, Block 134 (Nemčija) naj to sporoči sestrji Dragi Tercon, Trst, Greta Serbatoio, Via Baseggio 17 pri Buanu, ali materi Frančiški Tercon-Kaldana, Zagreb, Branimirova 33.

Če kdo kaj ve o PERTOT (BERTOTTI) EMILJI in TRAMPUS EMILJI iz Nabrečine, ki sta bila zaprti v zaporih Coronea in 18. 11. 1944 odpeljana v Nemčijo, naj to sporoči na naslov: Pertot Slavko, Nabrežina 107.

Tovariš ROSIC FRANCO iz Breginje, rojen 19. 7. 1909 je bil v delavski četni v Cerknem. Od 25. marca 1945 nimamo nobenih vesti o njem. Če kdo kaj ve o njem, naj sporoči njegovi ženi Teriziji Rosic, Breginj 129, Gorica.

Tovariš TONKLI FRANC, rojen 22. 8. 1920 je bil v 17. brigadi. Dne 22. 1. 1945 so ga ujeli Nemci v Plavah pri Gorici, od tam so ga odpeljali mesec dni kasneje neznan kam. Kdor bi kaj vedel o njem, naj sporoči na naslov: Tonkli, Breginj pri Kobaridu 137, Gorica.

STURMAN VINKO je bil pri partizanih leta 1944 v 18. diviziji, 9. brigadi I. bataljonu. Pravi, da je bil ranjen. Zato prosimo bolnike, če vedo kaj o njem, da to sporoče Sturmanu Ivanu, Sv. Marija Magdalena spodnja 542, Trst.

Kdor bi kaj vedel o JOSIPU BIRSI, občinskem uradniku iz Ribemberka pri Gorici, interniran dne 28. 10. 1943 v Dachau in od tam leta 1945 premeščen v Mathausen pri Linzu, se naprosi, da javi družini Birsa, Via Castaldi 7, Trst.

Išče se tovariš IVAN SOŠIČ, ki je bil v Belokranjskem odredu v II. bataljonu 2. četi. Kdor kaj ve o njem, naj sporoči sestri Zmagi Malalan, Prosek-Optine 25.

STOJKOVIČ VLADIMIR je ošel 18. 6. 1944 k partizanom in nimamo o njem nobenih vesti. Sporočite ženi: Stojkovič Jožefa, Alpini 87, Optine.

Kdor bi kaj vedel o VELJAK STELJU iz Stramarja, rojen 26. 7. 1925. Bil je v 10. brigadi, 18. divizije. Od 7. aprila 1944 nimamo nobene glasu o njem. Poročajte Veljaku Francu, Stramar 883 - Milje, Trst.

petrovskem. Ne vem kaj je z njo? Zivela je od tega, kar sem ji pošiljal.

— Da, živeli smo brez skrbi.

Nismo se mogli pritoževati. Dobro smo živeli. Prav dobro smo živeli na naši sovjetski zemlji.

Ali smo mi to z razumom spoznali? Kaj ni bilo med našimi ljudmi, ki niso z razumom spoznali, temveč so protivno in trdno verovali, da niso dovolj srečni in da njihovi sreči nekaj manjka.

Hodili smo po gozdni poti ponoči v polni tiski. V beli luči avtomobilskih svetilk je zgledal gozd kot operna dekoracija. Zelo čudno ker nikoli ne vidimo operne dekoracije brez glasbe. A sedaj je bila tišina. Zelo čudna tišina zato ker smo hodili k frontalni črti in pričakovali grmenja. Toda na fronti za časa najhujšega napada nastane za kratok čas čudna tišina. Ne poznamo globlje in popolnejše tišine, kot je tišina na fronti.

Po tem gozdu je hodila orjaška vojska severnega medveda. S svojim jeklenim bokom je rušil drevje, lomil veje, vlekel se naprej levo in desno s svojim težkim životom, ril zemljo in izdiral korenine.

(Dalje prihodnje)

Istrski delavci organizirajo svoje sindikate

Uspela zborovanja in volitve sindikalnih odborov v Kopru, Izoli in Piranu

V Tržaškem okrožju je število delavstva zelo visoko. To delavstvo, ki je šele po osvoboditvi izpod fašizma lahko svobodno spregovorilo, danes z veliko vneto gradi svoje delavske organizacije — svoje delavske sindikalne odbore.

Zgledu tržaških tovarn so sledile tudi tovarne v Istri. Koper, Izola in Piran so mesta, v katerih žive številni delavci. Povsod sedaj volijo iz svoje srede tovariše, ki so si že prej upali nastopiti za pravice delavstva in ki bodo kot člani sindikalnih odborov največ storili za dobrobit svojih tovarišev.

Tako je bil v soboto v koprski ladjedelnici sestanek vsega delavstva, ki je tam zaposleno. Po kratkih uvodnih besedah in referatu tov. Bukavca — Vojmirja o bistvu in značaju novih demokratičnih sindikatov v Jugoslaviji, so delavci volili svoj odbor. Med volitvami so večkrat navdušeno pisokali, odobravaljoč izvolitev svojih najboljših tovarišev.

njihovem delu, ne bodo ostale prazne. Taka je bila fašistična navada. Naša nova oblast se na njih ne pihuje, je prav tako skromna, kakor so skromni naši voditelji. Tode to, kar objubimo, bomo izpolnili. Titova Jugoslavija bo dala za delovce vse, kar je v njeni moči.

Tržiški okraj ima svoj osvobodilni odbor

V nedeljo dopoldne so se zbrali na tržiškem magistratu predstavniki Tržiča in okolških vasi, da bi si izvolili okrajni osvobodilni odbor. Dvorana je bila okrašena z italijanskimi, slovenskimi in jugoslovanskimi zastavami, s sliko maršala Tita. Skupščina so se udeležili zastopniki 26. divizije, brigade Garibaldi »Buozzi« in angleške ter ameriške vojske. Po pozdravnih besedah predsednika odbora tov. dr. Veglionia je tovariš Dušan obširno poročal o doseganem delu. Za njim je govoril tov. Babič Branko, član tržaškega okrajnega odbora, ki je zlasti poudaril besede predsednika PNOO tov. Franceta Bevka: »Dosegli smo samo zunanjo zmago nad fašizmom, toda fašizem še ni mrtev. Izkoreninjenju fašizma, največjega sovražnika človeške svobode in napredka, moramo posvetiti vse svoje sile!«

Tajnica antifašistične fronte žena je prinesla skupščini pozdravne antifašističnih žen tržaškega okrajja. Prav tako je pozdravil skupščino v imenu mladine, zastopnik fronte, antifašistične mladine. Predstavnik 26. divizije je pozdravil skupščino v imenu vseh svojih tovarišev. V imenu komande mestaja je tov. politikomisar Košmerlj Dragome med drugim dejal: »Naše slovenske brigade, ki so se s tovariši garibaldinci borili proti skupnemu sovražniku, bodo tudi v bodoče starele vse, da se za vedno ohrani naša ljudska oblast. Ko je govoril tov. Pino Argenton, zastopnik brigade Garibaldi »Buozzi« o solidarnosti in italijansko-slovenskem

Enako navdušenje je vladalo tudi pri volitvah delavskega odbora v premogovniku Sicciola pri Portorožu. Tam pridobivajo dober premož, skoraj dvakrat boljše kakovosti od navadnega rjavega premoža. Tode delo je trdo, po nekaterih rovin se morajo delavci boriti z morskjo vodo, ki vdira v rove in razdira napravo. Včasih je njihovo delo igra z smrtno. To delo je polnih 25 let ni bilo deležno zasluženega priznanja in plačila. Priznanje je prinesla šola nova demokratična oblast Jugoslavije.

Delavci so z zanimanjem sledili govoru tovariša Toma Brejca člana glavnega odbora delavskih sindikatov za Slovenijo ki je podal kratek pregled naše osvobodilne borbe in poudaril velike žrtve, ki

Izmed vseh obalnih mest Istre pa kažejo največjo organizacijsko sposobnost delavci v Izoli. V obeh tovarnah za konzerviranje rib, v tovarni Ampellea in Arrigoni, so delavci že pred dobrim tednom izvolili svoje odbore. V nedeljo pa so se sestali delegati obeh tovarn, da skupno z uradnistvom izvolijo centralni mestni sindikalni odbor mesta. Ta odbor bo odšel bdel nad interesi izolskega delavca, pomagal posameznim članom kakor tudi vzdrževal zvezo z nadrejenimi organizacijskimi forumi. Tudi pri teh volitvah je govoril tovariš Tomo Brejc. Delavci so bili popolnoma zatopljeni v njegove besede. Vedeli so, da je vsaka izgovorjena beseda resnica in da obljube, katere je tovariš dal glede pomoči pri

bil prodor Rdeče armade tako nage, bil požgali še več.

Se sedaj, ko je pogorišče pol metra pod snegom, se od časa do časa še vedno kadi.

V Tarutini so se obnašali Nemci ravno tako kakor v vseh drugih mestih in vaseh, ki sem jih obhadjil. Oropali so prebivalce, oskrunili deklice in jih s silo nagnali v javne hiše za nemške vojake. (Sedaj so jih evakurali kot državno lastnino).

Nemci so se pripravljali, da numerirajo vse prebivalce in da jim okrog vratu obesimo tablice z napisom: »Prebivalec Tarutina, šte...« Take tablice sem imel v rokah, šte. 31 in 32.

Nemcem ni uspelo uredniti svoje namere. Ko so spoznali, da morajo odstopiti, so prebivalcem z naredbo zagrozili, naj zapuste svoje domove. Dva bolna starčka - Praskovlja Gazikov in Drivec Antonič — sta odklonila, ker nista mogla hoditi zaradi starosti in bolezn. In zopet se zverine v nemški uniformi izvršile zločin, ki ga ne bomo pozabili, dokler bo stala naša dežela. Oba starčka so ustrelili.

Za sedaj še ni nemogoče, da se ugotove vsi zločini, ki so jih naredili Nemci v Tarutini. Zato je potrebno dalj časa.

Ce bi se izpustili vsi zločinci iz vseh zaporov sveta, ne bi napravili niti tisočinko tega, kar delajo Hitlerjeve koblice po naši deželi.

Evto, točke 7. nemške zapovedi, ki je bila razglašena v Tarutinu: »Vsako obljudeno naselje bo sezgano, v katerem: rdečearmejec, partizan ali tujec (odvisno njihov to so Nemci) dobi skorjo kruha ali zavetišče.«

Na nemški ogenj je Rdeča armada odgovorila z ognjem. Z vsakim dnem je ta ogenj smronosnejši. 29. december 1941.

Tržiški okraj ima svoj osvobodilni odbor

bil prodor Rdeče armade tako nage, bil požgali še več.

Se sedaj, ko je pogorišče pol metra pod snegom, se od časa do časa še vedno kadi.

V Tarutini so se obnašali Nemci ravno tako kakor v vseh drugih mestih in vaseh, ki sem jih obhadjil. Oropali so prebivalce, oskrunili deklice in jih s silo nagnali v javne hiše za nemške vojake. (Sedaj so jih evakurali kot državno lastnino).

Nemci so se pripravljali, da numerirajo vse prebivalce in da jim okrog vratu obesimo tablice z napisom: »Prebivalec Tarutina, šte...« Take tablice sem imel v rokah, šte. 31 in 32.

Nemcem ni uspelo uredniti svoje namere. Ko so spoznali, da morajo odstopiti, so prebivalcem z naredbo zagrozili, naj zapuste svoje domove. Dva bolna starčka - Praskovlja Gazikov in Drivec Antonič — sta odklonila, ker nista mogla hoditi zaradi starosti in bolezn. In zopet se zverine v nemški uniformi izvršile zločin, ki ga ne bomo pozabili, dokler bo stala naša dežela. Oba starčka so ustrelili.

Za sedaj še ni nemogoče, da se ugotove vsi zločini, ki so jih naredili Nemci v Tarutini. Zato je potrebno dalj časa.

Ce bi se izpustili vsi zločinci iz vseh zaporov sveta, ne bi napravili niti tisočinko tega, kar delajo Hitlerjeve koblice po naši deželi.

Evto, točke 7. nemške zapovedi, ki je bila razglašena v Tarutinu: »Vsako obljudeno naselje bo sezgano, v katerem: rdečearmejec, partizan ali tujec (odvisno njihov to so Nemci) dobi skorjo kruha ali zavetišče.«

Na nemški ogenj je Rdeča armada odgovorila z ognjem. Z vsakim dnem je ta ogenj smronosnejši. 29. december 1941.

Kaj je sreča!

Mi smo se radi pogovarjali o sreči bodočih generacij, o sreči naših otrok in sploh o naši sreči. Ko ekoli 15 let gradimo našo komunistično državo, ko bo za vse vsa zadošči, toda redko smo govorili o naši današnji sreči. O njej nikoli nismo niti mislili. V človeški naravi je, da godrnja nad svojo najmanjšo nesrečo in istočasno niti zapazi ne, da je srečen.

Mnogokrat srečam ljudi, ki jih nisem videl od začetka vojne. Ko smo predebatirali vsa vojaška vprašanja in zadnji Churchillov govor, pisano niti pozabili na položaj Ostro-

Jevgenij Petrov:

17

Vojaški dnevnik

Prebivalci so odločili, da se začasno preselijo v nemško zaklonišče. Tam so našli kup samovarjev, ki so jih Nemci ukradli v vasi. Izgleda malo čudno, cel kup samovarjev, toda to je tako. Nemci so jih zvezali kakor ribe, samo da bi jih lažje nosili. Vsi so se že pridružili na nemške lopovske stvari in slučaj samovarjev ni začudil prebivalce, niti nas vojne dopisnike. Nemci niso samo »pozabili« samovarjev, temveč tudi naboj z municijo in mine.

Hodimo od vasi do vasi po zemlji, ki so jo Nemci razkopali in oskrnili.

Evto, v tem gozdu so bile njihove rezerve. Gozd je, prepletan z bodečo žico. Očitno so se Nemci bali nočnih partizanskih napadov. Preko ceste in gozda leži ogromno polje, pokrito s snegom. Belo polje se je popolnoma zilo z belim nebom. Horizont se ne vidi. Nekočke v višavi, v tem mlečnem prostornstvu se opaže nekaj, kar spominja na sonce. Vsa ta pot nima niti ene črne pike, razen ene deske, na kateri stoji kra-

tek napis napisan z roko pionirja: »Polje je minirano.«

Hodimo 15 km. in vidimo zvonik. To je velika vas Tarutino.

Naša domovinska vojna z Nemci me neprenehoma spominja na prvo domovinsko vojno leto 1812.

Na južni strani vasi se je ohranil spomenik - stolp in orel. Neпоškodovan je tudi napis.

»Na tem mestu se je ruska vojska utrdila in pod vodstvom feldmaršala Kutuzova, rešila Rusijo in Evropo.«

Verjetno je pred 129 leti ruska vojska sušila svoje valenke na pečeh po kolibah, kadila tobak in jedla ržen kruh, okusno juho in kašo, in ravno tako kot mi danes sja v smrt, da reši Rusijo in Evropo.

Tedaj ni bilo in tudi ne v čeli zgodovini človeštva takega sovražnika kot je Hitlerjeva Nemčija, takega barbarskega, krvoželjnega in podlega sovražnika.

V Tarutinu so Nemci zažgali 100 hiš (zidovje pa porušili). Če ne bi

bil prodor Rdeče armade tako nage, bil požgali še več.

Se sedaj, ko je pogorišče pol metra pod snegom, se od časa do časa še vedno kadi.

V Tarutini so se obnašali Nemci ravno tako kakor v vseh drugih mestih in vaseh, ki sem jih obhadjil. Oropali so prebivalce, oskrunili deklice in jih s silo nagnali v javne hiše za nemške vojake. (Sedaj so jih evakurali kot državno lastnino).

Nemci so se pripravljali, da numerirajo vse prebivalce in da jim okrog vratu obesimo tablice z napisom: »Prebivalec Tarutina, šte...« Take tablice sem imel v rokah, šte. 31 in 32.

Nemcem ni uspelo uredniti svoje namere. Ko so spoznali, da morajo odstopiti, so prebivalcem z naredbo zagrozili, naj zapuste svoje domove. Dva bolna starčka - Praskovlja Gazikov in Drivec Antonič — sta odklonila, ker nista mogla hoditi zaradi starosti in bolezn. In zopet se zverine v nemški uniformi izvršile zločin, ki ga ne bomo pozabili, dokler bo stala naša dežela. Oba starčka so ustrelili.

Za sedaj še ni nemogoče, da se ugotove vsi zločini, ki so jih naredili Nemci v Tarutini. Zato je potrebno dalj časa.

Ce bi se izpustili vsi zločinci iz vseh zaporov sveta, ne bi napravili niti tisočinko tega, kar delajo Hitlerjeve koblice po naši deželi.

Evto, točke 7. nemške zapovedi, ki je bila razglašena v Tarutinu: »Vsako obljudeno naselje bo sezgano, v katerem: rdečearmejec, partizan ali tujec (odvisno njihov to so Nemci) dobi skorjo kruha ali zavetišče.«

Na nemški ogenj je Rdeča armada odgovorila z ognjem. Z vsakim dnem je ta ogenj smronosnejši. 29. december 1941.

va Guam, se začinjamo spominjati, kje smo se zadnjikrat srečali.

Razume se na Jalti. Zivel sem v senatoriju VCSPS, in še sem godrnjal, da so nas slabo hranili. Spominjate se. Srečali smo se na obali. Vi ste se šli kopat, a jaz sem rkel: »Pa kdo se koplje že v maju! V juniju, da! A v juliju...«

— Da — da, lepo je bilo takrat.

— Dobro smo živeli in nimamo kaj dodati.

Ali:

— Dovolite, dovolite! Prav gotovo! Na tem istem mestu! Sli č'e po ulici Gorkega s svojo ženo in otrokom. Spominjate se. Tožili ste, da vas boli glava od samih skrbi, kam boste dali sina, ko bo končal deset razredov. — Vi ste želeli v polittehniko, a vaša žena je bila za umetniško solo. Fantek sam pa je želel iti v letalsko solo.

— Ze leti! Na jugozapadu.

— Je lovec?

— Bombnik je. Dva meseca že ni pisal. Zena mi vsak dan pošilja telegrame. Ne vem kaj naj ji odgovorim.

— A kje je ona? Z malim v Sibiriji, a hčerka je v pionirskem logorju v srednji Aziji.

— Se spominjate še kaj moje tetke? Stara je že? Ona je sedaj pod nemško okupacijo v Dnjepro-